Proroci v Novém zákoně

Texty na tento týden

Mt 16,13–16; Ef 2,20; Zj 22,6; L 2,36–38; Sk 21,9; Ef 6,10–18

Úvodní text

„Jsou rozdílná obdarování, ale tentýž Duch; rozdílné služby, ale tentýž Pán; a rozdílná působení moci, ale tentýž Bůh, který působí všecko ve všech.“ (1K 12,4–6)

Při cestě autem otec s malým synem sledovali auta jedoucí kolem nich a hledali ta, která byla stejná jako to jejich. Otec překvapeně ukázal na jedno auto a s nadšením vysvětloval: „Přesně takové bylo moje úplně první auto!“ Po návratu domů si společně prohlíželi technické příručky k oběma autům – k tomu prvnímu i k tomu současnému. Otec pečlivě vysvětloval, co mají oba vozy společného a co se za tu dobu změnilo. Když však porovnal oba motory, zjistil, že jsou stejné. Na autech se toho hodně změnilo, ale motor zůstal stejný.

Bůh mluvil prostřednictvím proroků ve Starém i Novém zákoně a kontinuita i harmonie v jejich poselstvích je způsobena tím, že Duch svatý – Původce neboli „motor“ božské inspirace – zůstal stejný. Je to Duch svatý, kdo dává pravým prorokům dar proroctví a vždy staví Krista do středu jejich poselství, jak jasně ukazuje úvod Listu Židům (Žd 1,1–3).

Tento týden prozkoumáme dar proroctví v Novém zákoně. Budeme sledovat, jakou úlohu proroci plnili, kdo byl povolán k prorocké službě, jaký byl jejich vztah k apoštolům a jaké je nebezpečí falešných proroků.

Osnova lekce

Ústředním tématem Nového zákona je Ježíš Kristus a jeho poslání. Učedníci, apoštolové a proroci o něm měli nejen svědčit a učit to, co jim přikázal, ale také budovat církev k jednotě a duchovní zralosti. Prorocký dar proto nezanikl ve Starém zákoně, ale hrál významnou úlohu při šíření evangelia, a to navzdory působení falešných proroků a jejich klamů.

- Mt 16,13–16; J 1,1–5: Ježíšovo prorocké a vykupitelské poslání (neděle)
- Ef 2,20; Ef 3,5: Autorita apoštolů a proroků v Novém zákoně (pondělí)
- 1K 14,3; Ef 4,11–13: Budování, posilování a usměrňování církevního společenství do Kristovy plnosti (úterý)
- Sk 21,8.9; 1Tm 1,18.19: Povolání žen k prorocké službě v Novém zákoně (středa)
- Mt 24,23–25; Ef 6,10–18: Důrazné varování před falešnými proroky a jejich svody (čtvrtek)

JEŽÍŠ JAKO PROROK

[13]Když Ježíš přišel do končin Cesareje Filipovy, ptal se svých učedníků: „Za koho lidé pokládají Syna člověka?“ [14]Oni řekli: „Jedni za Jana Křtitele, druzí za Eliáše, jiní za Jeremiáše nebo za jednoho z proroků.“ [15]Řekne jim: „A za koho mě pokládáte vy?“ [16]Šimon Petr odpověděl: „Ty jsi Mesiáš, Syn Boha živého.“ (Mt 16,13–16)

Osobní studium

Mojžíš řekl Izraelcům: „Hospodin, tvůj Bůh, ti povolá z tvého středu, z tvých bratří, proroka, jako jsem já. Jeho budete poslouchat“ (Dt 18,15). Kdo byl tímto prorokem? Samotné Písmo říká jasně: proroctví ukazovalo na Ježíše. „Mojžíš řekl: ‚Hospodin, náš Bůh, vám povolá proroka z vašich bratří, jako jsem já; toho budete poslouchat ve všem, co vám řekne‘“ (Sk 3,22; viz také J 6,14).

Jaký byl Ježíšův prorocký úkol? Jak jej chápali lidé v době jeho pozemské služby? (Mt 16,13–16; Mk 8,27–29; L 9,18–20)

Ježíš jako Kristus, Mesiáš, je tím, na koho ukazovali všichni starozákonní proroci. V Novém zákoně v něm lidé rozpoznávali naplnění mesiášských proroctví. V L 24,13–35 se sám Ježíš představuje jako ten, na koho mesiášská proroctví ukazovala.

Popis Slova v J 1,1–5 nelze vztáhnout na žádnou lidskou bytost ani na obyčejného lidského proroka. Slovo je identifikováno jako Stvořitel, protože: „Všechno povstalo skrze ně a bez něho nepovstalo nic, co jest“ (J 1,3). To znamená, že Kristus je Stvořitelem všeho, co existuje – celého vesmíru, jehož velikost se dnes odhaduje na 93 miliard světelných let (a to je jen odhad velikosti pozorovatelné části vesmíru).

V každém výroku „Bůh řekl“ v 1. kapitole knihy Genesis slyšíme mluvit Ježíše. Ten, který řekl „Buď světlo!“, je zároveň „světlem lidí“ (J 1,4) a prostřednictvím plánu spasení (J 1,4.5) zahání temnotu tohoto světa a osvěcuje každého člověka.

Boží prorocké slovo je spolehlivé a jisté. Jestliže toto slovo bereme vážně, „je jako svíce, svítící v temném místě, dokud se nerozbřeskne den a jitřenka vám nevzejde v srdci“ (2Pt 1,19). Proroctví bude i nadále přinášet světlo našemu hříšnému světu, dokud Ježíš jako pravá Jitřenka a zdroj tohoto světla neustanoví své věčné království.

Do té doby nám Kristus prostřednictvím svého života, smrti a zmrtvýchvstání nabízí věčný život. Jedinou otázkou zůstává, zda ho přijmeme, nebo ne.

Aplikace

Zamysli se nad faktem, že Ježíš, Stvořitel (J 1,1–3), je zároveň tím, kdo zemřel na kříži za tvé hříchy. Co ti tato úžasná pravda říká o hloubce Boží lásky k člověku?

APOŠTOLOVÉ A PROROCI

Jste stavbou, jejímž základem jsou apoštolové a proroci a úhelným kamenem sám Kristus Ježíš. (Ef 2,20)

4Z toho můžete vyčíst, že jsem porozuměl Kristovu tajemství, 5které v dřívějších pokoleních nebylo lidem známo, ale nyní je Duchem zjeveno jeho svatým apoštolům a prorokům… (Ef 3,4.5)

Osobní studium

Nový zákon opakovaně zmiňuje službu proroků a apoštolů. Apoštolové byli „poslové" nebo „ti, které vyslal" Bůh, jak to definuje řecké slovo *apostolos*. V evangeliích se slovo „apoštol" vztahuje na dvanáct učedníků. Ostatní novozákonní knihy tuto myšlenku podporují, ale zahrnují i další jednotlivce, kteří nepatřili mezi původní Kristovy učedníky.

Pavel se ve svých listech dvanáctkrát označuje za apoštola. V Ř 1,1.2 spojuje své apoštolské povolání i obsah svého poselství s proroctvími ze Starého zákona. Představuje se jako apoštol pohanů (Ř 11,13), „z vůle Boží povolaný" (1K 1,1).

Na rozdíl od kněží, kteří následovali rodovou linii z otců na syny, ustanovoval Bůh proroky a apoštoly podle své vůle. Když někteří zpochybňovali Pavlovo apoštolství, bránil své povolání (1K 9,1.2). Pavel svou službu chápal jako navazování na dílo Kristovo, který sám je „úhelným kamenem" (Ef 2,20). Jako ti, kdo přijali Boží zjevení, mají proto apoštolové stejnou úroveň inspirace jako proroci (Ef 3,1–5).

V 2Pt 3,1.2 připomíná apoštol Petr proroky Starého zákona a současně staví vedle nich apoštoly jako nositele Boží autority. Text tak spojuje svědectví Starého i Nového zákona.

Mohlo by se zdát, že proroci jsou Boží poslové ve starozákonní době a apoštolové v té novozákonní. Nový zákon však ukazuje, že vedle apoštolů působili také lidé, kteří prorokovali nebo uplatňovali prorocký dar, ale nebyli apoštoly. Dar proroctví nebyl v novozákonní době omezen jen na apoštoly. A ne všichni proroci byli apoštoly (Sk 15,32).

Jaká je podle textů (Ef 2,20 a Ef 3,5) role apoštolů a proroků ve vztahu ke Kristu a církvi?

Jak už víme z novozákonních textů, které napsali apoštolové, Ježíš byl nejdůležitějším bodem téměř všeho, co zvěstovali. Jeho život, smrt, zmrtvýchvstání, velekněžská služba a jeho návrat tvořily základ jejich svědectví.

Aplikace

Bible je jediným spolehlivým záznamem slov apoštolů a proroků o Ježíši, jeho životě a skutcích. Právě proto je Bible konečnou autoritou v tom, čemu věříme o Ježíši a jeho smrti za nás. Proč tomu tak je? Co by se stalo, kdybychom jako autoritu používali něco jiného?

ROLE NOVOZÁKONNÍCH PROROKŮ

Ten však, kdo má prorocký dar, mluví k lidem pro jejich duchovní užitek, napomenutí i povzbuzení. (1K 14,3)

[11]A toto jsou jeho dary: jedny povolal za apoštoly, jiné za proroky, jiné za zvěstovatele evangelia, jiné za pastýře a učitele, [12]aby své vyvolené dokonale připravil k dílu služby – k budování Kristova těla, [13]až bychom všichni dosáhli jednoty víry a poznání Syna Božího, a tak dorostli zralého lidství, měřeno mírou Kristovy plnosti. (Ef 4,11–13)

A řekl mi: „Tato slova jsou věrná a pravá; Pán, Bůh dávající Ducha prorokům, poslal svého anděla, aby oznámil svým služebníkům, co se má brzo stát…“ (Zj 22,6)

Osobní studium

Co se z textů (1K 14,3; Ef 4,11–13 a Zj 22,6) dozvídáme o úloze novozákonních proroků?

Přestože jsou uvedené texty důležité, nepřinášejí úplný obraz služby novozákonních proroků. Nicméně v mnoha ohledech navazují na proroky ve Starém zákoně, a tak potvrzují kontinuitu daru proroctví.

V 1K 12,10 se v seznamu duchovních darů objevuje i dar proroctví. Pavel přirovnává církev ke Kristovu tělu a zmiňuje proroky hned po apoštolech (1K 12,27.28), kteří stejně jako oni přijímali poselství od Boha. Jejich služba spočívala v budování, povzbuzování a potěšování církve (1K 14,3).

Text Ef 4,11–13 uvádí podobný výčet duchovních darů jako 1K 12. Proroci zde jsou uvedeni mezi apoštoly, evangelisty, pastýři a učiteli (Ef 4,11). Bůh dává své dary, „aby své vyvolené dokonale připravil k dílu služby – k budování Kristova těla, až bychom všichni dosáhli jednoty víry a poznání Syna Božího, a tak dorostli zralého lidství, měřeno mírou Kristovy plnosti“ (Ef 4,12.13). I v tomto textu vidíme ústřední postavení Krista v poselství proroků.

Kniha Skutky apoštolů zmiňuje dva proroky, Judu a Silase (ani jeden z nich není autorem biblické knihy), kteří „bratry velmi povzbudili a posílili svými slovy; vždyť i oni byli proroci“ (Sk 15,32). Proroci často přinášeli napomenutí a varování, ale podle situace také slova útěchy, naděje a ujištění o Boží milosti. Právě v dobách zkoušek byla taková služba pro věřící mimořádně důležitá.

Souvislost mezi prorockou službou a povzbuzením zdůrazňuje také Pavel v 1K 14,31. V dobách pronásledování se dar proroctví stával zdrojem síly, povzbuzení a naděje.

Ve Zj 22,6 je Ježíš představen jako „Pán, Bůh dávající Ducha prorokům“, jehož „slova jsou věrná a pravá“. Ve světě, kde je stále obtížnější rozlišovat, komu lze důvěřovat, představuje Boží slovo pevný základ. Proto zůstává nejvyšší autoritou pro víru i život.

Aplikace

Jak můžeš v tomto týdnu svými slovy povzbudit nebo potěšit někoho, kdo právě prochází obdobím zkoušek?

ŽENY – PROROKOVÁNÍ A PASTORACE

[8]Druhý den jsme se vydali na cestu a přišli do Cesareje. Tam jsme navštívili Filipa, kazatele evangelia a jednoho ze sedmi jáhnů, a ubytovali se u něho. [9]Ten měl čtyři neprovdané dcery, prorokyně. (Sk 21,8.9)

[18]To ti kladu na srdce, synu Timoteji, ve shodě s prorockými slovy, která byla o tobě pronesena, abys jimi povzbuzen bojoval dobrý boj [19]a zachoval si víru i dobré svědomí, jímž někteří lidé pohrdli, a tak ztroskotali ve víře. (1Tm 1,18.19)

Osobní studium

Přečti si texty L 2,36–38 a Sk 21,9. Co nám říkají o prorokyních?

Ve starozákonní době Bůh povolával za své posly muže i ženy. Také Nový zákon přináší jasné svědectví o prorokyních. Anna je první ženou, kterou Nový zákon výslovně označuje jako prorokyni. V jejím případě šlo o službu na plný úvazek: „... byla vdovou až do svého osmdesátého čtvrtého roku. Nevycházela z chrámu, ale dnem i nocí sloužila Bohu posty i modlitbami. A v tu chvíli k nim přistoupila, chválila Boha a mluvila o tom dítěti všem, kteří očekávali vykoupení Jeruzaléma" (L 2,37.38).

Ve Sk 21,9 čteme, že zvěstovatel evangelia Filip „měl čtyři neprovdané dcery, prorokyně". Církevní historikové, jako například Eusebios, našli pozdější texty, které hovoří více o jejich životě i místě, kde jsou pohřbeny. Ať už to bylo jakkoli, v biblickém textu se dozvídáme o ženách – s největší pravděpodobností mladých –, které měly dar proroctví. Nevíme přesně, jaký byl rozsah jejich služby ani obsah jejich proroctví. Víme však, že žádné z jejich prorockých poselství se nestalo součástí biblického kánonu. V tomto ohledu se nelišily od mnoha dalších pravých proroků, jejichž výroky nebo spisy se do Bible nedostaly.

Kromě proroků s apoštoly úzce spolupracovali také mladí kazatelé a pastorové. Apoštolové vedli a vychovávali mladé věřící pro dílo služby. Pavel například oslovil Timotea jako svého „vlastního syna ve víře" (1Tm 1,2; viz také 1Tm 4,12). Pavel učil Timotea základy pastorační služby. Apoštol nejen pověřuje Timotea službou, ale odkazuje se na blíže neurčená proroctví o něm (1Tm 1,18).

Dalším Pavlovým spolupracovníkem byl Titus, kterého apoštol oslovuje jako svého „vlastního syna ve společné víře" (Tt 1,4). Pavel jej pověřil ustanovením starších na Krétě, což byl náročný úkol. Současně mu poskytl praktické rady pro službu a své povzbuzení uzavřel výzvou: „Tak mluv, napomínej a přesvědčuj se vším důrazem. Nikdo ať tebou nepohrdá" (Tt 2,15).

Aplikace

Mladí i staří, muži i ženy – my všichni můžeme hrát roli v Božím díle. Jaká je tvoje úloha a jak bys mohl udělat ještě víc?

FALEŠNÍ PROROCI V NOVÉM ZÁKONĚ

[23]Tehdy, řekne-li vám někdo: „Hle, tu je Mesiáš nebo tam," nevěřte! [24]Neboť vyvstanou lžimesiášové a lžiproroci a budou předvádět veliká znamení a zázraky, že by svedli i vyvolené, kdyby to bylo možné. [25]Hle, řekl jsem vám to předem. (Mt 24,23–25)

Osobní studium

Před čím nás Ježíš varuje v úvodním textu (Mt 24,23–25)? Proč bychom měli brát toto varování velmi vážně?

Sám Ježíš to nemohl říci jasněji: „Neboť vyvstanou lžimesiášové a lžiproroci a budou předvádět veliká znamení a zázraky, že by svedli i vyvolené, kdyby to bylo možné" (Mt 24,24). Svody, před kterými varuje, musí být velmi přesvědčivé, pokud jejich součástí budou skutečně „veliká znamení a zázraky". Nadpřirozené události samy o sobě nejsou důkazem Božího působení, bez ohledu na to, jak přesvědčivě mohou vypadat. Máme totiž nadpřirozené nepřátele. Jak varoval apoštol Pavel: „Nevedeme svůj boj proti lidským nepřátelům, ale proti mocnostem, silám a všemu, co ovládá tento věk tmy, proti nadzemským duchům zla" (Ef 6,12). A tyto mocnosti působí prostřednictvím falešných proroků.

Falešní proroci vlastně nejsou ničím novým. Bible popisuje jejich činnost už ve starozákonní době (L 6,26). V Novém zákoně jsou falešní proroci vykresleni jako „draví vlci", kteří přicházejí „v rouchu ovčím" (Mt 7,15). A jak připomíná Ježíš, „po jejich ovoci je poznáte" (Mt 7,16.20).

Hlavním cílem falešných proroků je oklamat a odvést od pravdy (Mt 7,17–20). Samotný Ježíš své následovníky varoval: „Povstanou lživí proroci a mnohé svedou" (Mt 24,11; srov. Mt 24,24; Mk 13,22; 1J 4,1).

Jak se můžeme podle textu Ef 6,10–18 chránit před svody a klamem?

Žít vírou, obléct si „pancíř spravedlnosti" a přepásat se „pravdou", odevzdat se v modlitbě Duchu svatému a být zakotveni v Božím slově – to je duchovní zbroj, která nás může uchránit před vším, co by nás jinak duchovně a teologicky svedlo na scestí.

Aplikace

Co můžeš udělat, aby ses lépe vyzbrojil proti všem svodům, které zaplavují náš svět?

JEŽÍŠ A BIBLE

Jak jsme poznali, Bůh povolával proroky v konkrétních časech a svěřoval jim důležité poslání. Jejich prvořadým úkolem bylo přivádět lidi k poznání Boha a k věrnému vztahu s ním. To bylo hlavním zaměřením také Ellen G. Whiteové. Její služba měla dva hlavní cíle: vést lidi k Ježíši a obracet jejich pozornost k Božímu slovu – k Bibli.

Ellen G. Whiteová hluboce milovala Ježíše a toužila seznamovat druhé s Boží láskou. Její pětidílná série *Drama věků* začíná i končí slovy: „Bůh je láska". V knize *Cesta k vnitřnímu pokoji (Cesta ke Kristu)*, která patří k jejím nejznámějším a nejrozšířenějším dílům, napsala: „Růst našeho duchovního života, radost i naše užitečnost – to všechno závisí na tom, nakolik jsme spojeni s Ježíšem Kristem. Náš duchovní život se rozvíjí tím, že s ním pravidelně každý den trávíme čas. Kristus nejen vzbuzuje naši víru, on ji také rozvíjí." (SC 69; CVP)

Během 90. let 19. století, kdy pracovala na knize *Touha věků*, si do svého deníku zaznamenala: „Když píšu o Kristově životě, hluboce mě to zasahuje. Zapomínám přitom i normálně dýchat. Nedokážu unést sílu citů, které mě přemáhají, když přemýšlím o tom, co Kristus v našem světě vytrpěl." (MS 70, 1897)

Ellen G. Whiteová velmi ráda mluvila o Ježíši. Stejně důležité místo zaujímala v její službě Bible. Své spisy vnímala jako „menší světlo", které vede lidi k „většímu světlu" – k Bibli. (3SM 29)

Vždy lidi povzbuzovala, aby se obraceli k Písmu, kde Bůh zjevil svůj milující charakter a plán záchrany. Jak to vyjádřila na začátku své služby: „Doporučuji ti, drahý čtenáři, Boží slovo jako pravidlo tvé víry a života." (3SM 30)

O několik let později napsala: „Pán si přeje, abyste studovali Bibli. Neposkytl žádné další světlo, které by mělo nahradit jeho slovo. [...] Když je Boží slovo přijímáno a stává se součástí našeho života, je jako životodárná krev duše. Pak se dobré skutky projeví jako světlo zářící ve tmě." (LT 130, 1901)

Ellen G. Whiteová také věřila, že všichni, kteří si nárokují Kristův prorocký plášť, musí „učit to, co učil Kristus. To znamená vše, co Kristus osobně řekl, ale i vše, co lidem oznámil prostřednictvím starozákonních proroků a učitelů. Nikoli však lidské učení." (DA 826; TV 527)

Ježíš Kristus a Písmo stáli v samém centru života i služby Ellen G. Whiteové. Příští pátek se budeme věnovat jejímu pohledu na zjevení a inspiraci.

Více informací naleznete na stránce https://whiteestate.org/absg/4.